

Jyrki Kallio, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti
Julie Chen, Kiinan tutkimuksen professori, Helsingin yliopisto

TAIWANIN VUODEN 2020 VAALIEN JÄLKIMAININGIT

TUMMAT PILVET VARJOSTAVAT MANNER-KIINAN JA TAIWANIN SUHTEITA

Demokraattisen edistyspuolueen presidenttiehdokas Tsai Ing-wen varmisti jatkokauden lietsomalla onnistuneesti pelkoja Kiinan uhkasta Taiwanin itsemääräämisoikeudelle ja demokratialle. Edistyspuolue ylsi samalla voittoon parlamenttivaaleissa. Vaalitulokset luovat Kiinalle painetta tarkistaa pitkän aikavälin Taiwan-politiikkaansa. Lähitulevaisuudessa Kiinan voi kuitenkin odottaa jatkavan tiukkaa linjaa.

Taiwanin (Kiinan tasavallan) istuva presidentti, demokraattista edistyspuoluetta (DPP) edustava Tsai Ing-wen voitti äänivyöryllä vastaehdokkaansa, kuomintang-puolueen (KMT), Kaohsiungin pormestarin Han Kuo-yun. Tammikuun 11. päivänä järjestetyissä vaaleissa Tsai sai yli kahdeksan miljoonaa ääntä (57 prosenttia äänistä) ja tuli valituksi toiselle kaudelle. Vaalitaistelut Taiwanissa ovat yleensä keskittyneet sisäpoliittisiin kysymyksiin, mutta tällä kerralla Kiina-suhteet nousivat keskeiseen rooliin. Tsain voiton takasi hänen puolueensa onnistunut kampanjointi siitä, että vaaleissa ratkaistiin Taiwanin tulevaisuus: DPP:n mukaan äänestäjien oli valittava joko vapaa ja

demokraattinen Taiwan tai hidas sulautuminen osaksi Kiinaa (Kiinan kansantasavaltaa).

Han Kuo-yun ehdokkuutta pidettiin alun perin KMT:n parhaana toivona voittaa presidentinvaalit. Vaikka hän on politiikassa uusi tulokas, hän onnistui pääsemään marraskuussa 2018 pormestariksi Taiwanin toiseksi suurimassa kaupungissa Kaohsiungissa, joka on DPP:n perinteistä tukialuetta. Han ratsasti populismin aallolla, joka sai voimaa DPP:n hallinnollisten uudistusten synnyttämästä tyytymättömyydestä. Lisäksi Hanin suosiota kasvattivat hänen lupauksensa talouskasvusta ja rauhanomaisesta tulevaisuudesta, joita hän pyrki edistämään vieraillemalla

mantereen puolella Kiinassa. Vuoden 2018 tappio paikallisvaaleissa oli DPP:lle merkittävä isku, jonka seurauksena Tsai Ing-wen joutui eroamaan puolueen puheenjohtajan paikalta.

Vuonna 2019 tilanne kuitenkin kääntyi Tsain eduksi. Hongkongin levottomuudet sekä Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota herättivät äänestäjissä huolta. Vaikka Tsain uudistukset eivät nauttineet suurta kansansuosiota edes hänen oman puolueensa kannattajien keskuudessa, Taiwanin talous kehittyi suotuisasti. Tsai vaikutti onnistuneen pyrkimyksissään vähentää Taiwanin taloudellista riippuvaisuutta Kiinasta, mikä lievensi kauppasodan

vaikutuksia ja edisti muutoinkin talouskasvua.

Hongkongin tapahtumat puolestaan auttoivat DPP:tä muistutamaan äänestäjiä siitä, että puolue on puolustanut saarivaltion itsemääräämisoikeutta ja ollut vahva vastavoima Kiinan painostukselle liittää Taiwan takaisin osaksi Kiinaa ja. DPP varoitti Kiinan vaikuttamispyrkimyksistä ja levitti tietoa, jonka mukaan Han sai Kiinasta apua näkyvyytensä kasvatamiseksi sosiaalisessa mediassa. Tämä heikensi Hanin uskottavuutta äänestäjien silmissä. DPP onnistui vakuuttamaan erityisesti nuoret äänestäjät siitä, että ääni puolueelle oli ääni vapaalle ja demokraattiselle Taiwanille. Taustalla on identiteettien murros: mielipidemittaukset osoittavat, että kasvava osa taiwanilaisesta nuorisosta ei koe olevansa kiinalaisia.

Samaan aikaan presidentinvaalien kanssa järjestettiin kansanedustuksellisen lainsäädäntöelimen (parlamentin) vaalit. Myös niissä DPP saavutti enemmistön toisen kerran peräkkäin. Voitosta huolimatta Tsain toisesta kaudesta ei tule helppo. Taiwanin perustuslaki antaa lainsäädäntöelimelle paljon valtaa rajoittaa presidentin toimia. Lisäksi DPP on sisäisesti hajanainen, mikä näkyi viime vuonna erityisesti, kun samaa sukupuolta

olevien avioliitto-oikeus laillistettiin. Tsai tuki laillistamista, mutta monet DPP:n jäsenet tai lainsäätäjät olivat sitä vastaan. Kädenvääntö toimeenpanevan ja lakiasäättävän hallintoaaran välillä todennäköisesti jatkuu.

Vaalien tulokset kertovat myös siitä, että KMT on suurten haasteiden edessä. Puolueelta puuttuu nuoren polven poliitikkoja, joiden avulla se voisi saada takaisin enemmistöasemansa. Vaikka Han sai riittävästi kannatusta noustakseen puolueensa presidenttiehdokkaaksi, monen puolueen jäsenen on vaikea hyväksyä Hanin harjoittamaa, uudentyyppistä populismpolitointia. Puolueeseen onkin avautunut railo, mutta vielä on ennenaikaista povata kehityksen johtavan KMT:n hajoamiseen tai niin suureen kannatuksen menetykseen, että puolue menettäisi asemansa toisena Taiwanin pääpuolueena.

Vaalien tulos osoittaa, että Kiinan harjoittama politiikka Taiwanin suhteen on epäonnistunut. Kiinan johdon on pakko tarkistaa lähestymistapansa järkevyyden. Lähitulevaisuudessa Kiina voi jatkaa tiukkaa linjaansa, joka on merkinnyt vuoropuhelun lopettamista, Taiwanin kansainvälispoliittisen liikkumatilan rajoittamista ja pyrkimyksiä supistaa Taiwanin kanssa

diplomaattisuhteet solmineiden maiden määrää entisestään. Pitkällä aikavälillä nähtäväksi jää, aikooko Kiina jatkaa valitsemallaan tiellä ja ylläpitää keskusteluyhteyttä KMT:n kanssa vai toteaako se KMT:n kuolleeksi hevoseksi, jonka piiskaamista on turha jatkaa.

Mikäli Kiinassa päädyttäisiin jälkimmäiseen vaihtoehtoon, olisi rationaalinen vaihtoehto luonnollisesti vuoropuhelun aloittaminen DPP:n kanssa. Se edellyttäisi kuitenkin kokonaan uudenlaista ajattelua ja sen hyväksymistä, että toive jälleenyhdistymisestä muuttuisi entistä etäisemmäksi. Kiinan johdolla tuskin on kärsivällisyyttä siihen. Taiwanin tulevaisuuden kannalta myös Yhdysvaltain merkitys on ratkaiseva. Vaikka Tsai Ing-weniä pidetään Yhdysvaltain kannalta parhaana vaihtoehtona presidentiksi, ei ole varmaa, miten varauksettomasti Yhdysvallat jatkaa hänen tukemistaan tilanteessa, jossa Kiinan painostus Taiwania kohtaan kasvaa. Kaiken taustalla piilee perustuvanlaatuinen kysymys siitä, olisiko Yhdysvallat valmis tukemaan Taiwania, jos Kiina ryhtyisi toteuttamaan jälleenyhdistymistä sotilaallisin keinoin.